

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Oedolion
DYDDIAD	16 Gorffennaf 2026
TEITL	Diweddariad Llechen Lân
RHESWM DROS GRAFFU	Angen sylwadau'r pwyllgor ar ddiweddariad i'r data, a'r diweddariad i'r rhaglen gwaith Llechen Lân.
AWDUR	Jessica Iona Mullan / Alun Gwilym Williams
AELOD CABINET	Dilwyn Morgan

1. Pam fod angen ei graffu?

Cyflwynir yr adroddiad hwn er mwyn amlygu diweddariadau i'r data a chynllun gweithredu adroddiad [Llechen Lân](#) (Adroddiad y cyhoeddwyd yn Medi 2024 i amlygu tueddiadau allweddol fydd yn effeithio gwasanaethau pobl hŷn dros y blynyddoedd nesaf).

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

Mae tair rhan sydd angen craffu. Yn gyntaf, y data sydd wedi ei ddiweddarau. Yn ail, y diweddariad i'r rhaglen waith a benderfynwyd ar ôl cyhoeddi'r adroddiad gwreiddiol. Yn olaf, beth ddylai'r camau nesaf fod o ran cyfeiriad strategol a chynllun gweithredu.

3. Crynodeb a'r Materion Allweddol

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu uchafbwyntiau adroddiad diweddariad data Llechen Lân 2026 atodedig (atodiad 1). Mae'r adroddiad hwnnw yn cynnwys pedair adran; diweddariad data, diweddariad dulliau arloesol, diweddariad rhaglen waith a'r camau nesaf.

Nod yr adroddiad hwn yw amlinellu'r data sydd wedi'i ddiweddarau (Ar ôl derbyn amcanestyniadau poblogaeth diweddaraf gan Lywodraeth Cymru), derbyn adborth gan y pwyllgor craffu ar gynnwys yr adroddiad, a chraffu sut y gallwn symud ymlaen (gan boblogi y camau nesaf o'r adroddiad).

4. Cefndir / Cyd-destun

Cefndir:

Ym mis Medi 2024 cyhoeddwyd adroddiad Llechen Lân. Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu amcanestyniadau a fyddai'n effeithio ar wasanaethau i bobl hŷn dros yr 20 mlynedd nesaf.

Er mwyn creu sail dystiolaeth gadarn, casglodd a dadansoddodd y grŵp Tasg a Gorffen ddata lleol, sirol a chenedlaethol, a darllen llenyddiaeth ryngwladol.

Ymhelaethodd Llechen Lân ar y sefyllfa bresennol drwy:

- Rhagweld sut bydd y boblogaeth yn newid dros yr 20 mlynedd nesaf yng Ngwynedd.
- Ystyried sut y gallai'r newidiadau hyn effeithio ar y galw am ofal.
- Edrych ar ein gallu i ddiwallu'r angen, gan gymharu gyda siroedd eraill cyffelyb.
- Rhagfynegi'r pwysau ariannol disgwyledig.

Mae'r casgliadau llawn wedi eu amlinellu yn adroddiad gwreiddiol [Llechen Lân](#).

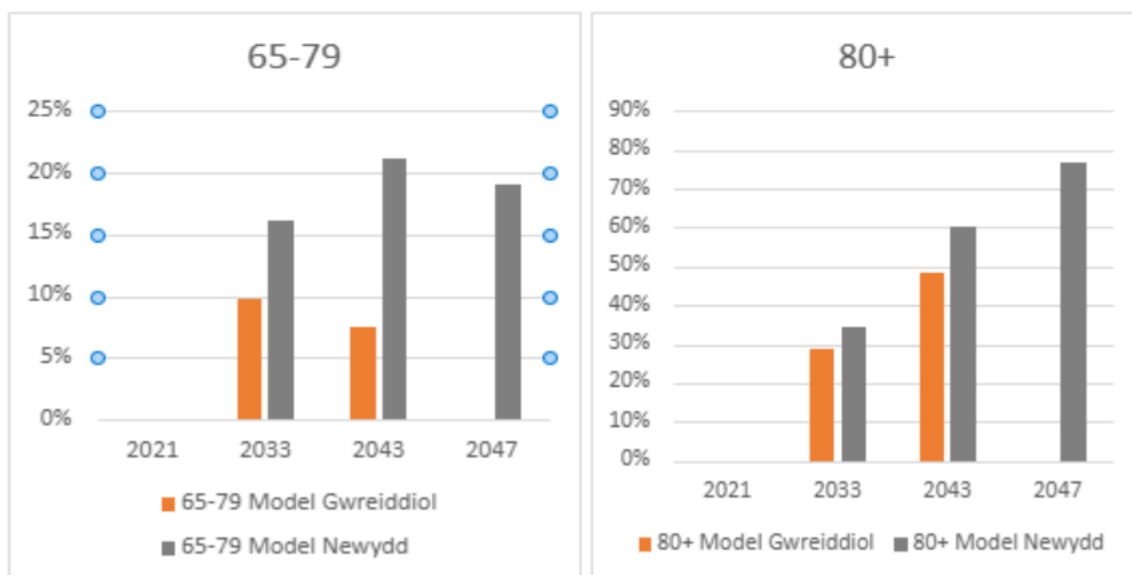
Diweddariad data 2026

Wrth gyhoeddi'r adroddiad cyntaf, nid oedd modd defnyddio'r rhagamcanion poblogaeth diweddaraf oherwydd oedi gan Lywodraeth Cymru wrth eu cyhoeddi. Seiliwyd data'r adroddiad ar amcanestyniadau poblogaeth sail-2018, wedi eu haddasu rhywfaint i adlewyrchu'r lleihad ym mhoblogaeth Gwynedd yng Nghyfrifiad 2021. Erbyn hyn mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi'r rhagamcanion poblogaeth diweddaraf felly'r nod cyntaf yw ail gyflwyno'r model gwreiddiol gyda'r rhagamcanion poblogaeth newydd. Mae manylion llawn y diweddariad data hwn i'w weld yn atodiad 1: Diweddariad Llechen Lân 2026.

Cymhariaeth poblogaeth (canran)

Dangosodd yr ymchwiliad Llechen Lân gwreiddiol fod yr angen am ofal yn cynyddu gydag oedran, ac felly ei bod yn ddefnyddiol gwahanu'r boblogaeth yma i ddau grŵp oed, sef 65 i 79 oed a 80 oed a hŷn. Mae'r cynnydd mwy yn y boblogaeth yn cael ei ragweld yn y ddau grŵp oed 65 i 79, a 80 a hŷn.

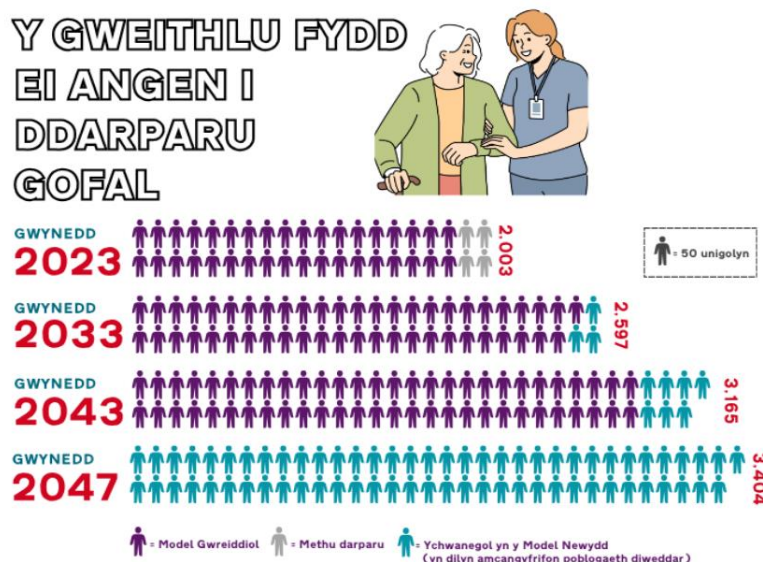
Yn ogystal, mae'r amcanestyniadau diweddaraf yn ymestyn tan y flwyddyn 2047 ac yn dangos - o ran y grŵp oedran 80+ yn benodol, y rhagwelir cynnydd pellach o fewn y grŵp oedran yma y tu hwnt i gyfnod amser y model Llechen Lân wreiddiol, hynny yw mae'r cynnydd yn cario yn ei flaen hyd at o leiaf 2047.

Graff 1 a 2 – Newid canrannol amcanestyniadau poblogaeth Gwynedd sail 2018 (Model Gwreiddiol) a sail 2022 (Model Newydd) ar gyfer y boblogaeth 65-79 oed a 80+ oed (Ffynhonnell: Llywodraeth Cymru)

Heriau Gweithlu:

Mae'r infograffeg canlynol yn tynnu sylw at yr effaith mae'r newidiadau yn yr amcanestyniadau poblogaeth yn ei gael ar yr amcanestyniadau gweithlu (yn cynnwys gofalywyr cartref, gweithlu cartrefi gofal preswyl/ nyrsio, gweithwyr cymdeithasol/ therapyddion, a'r meysydd arloesol). Mae'r niferoedd ychwanegol o staff fydd eu hangen yn unol a'r model newydd wedi eu lliwio'n las.

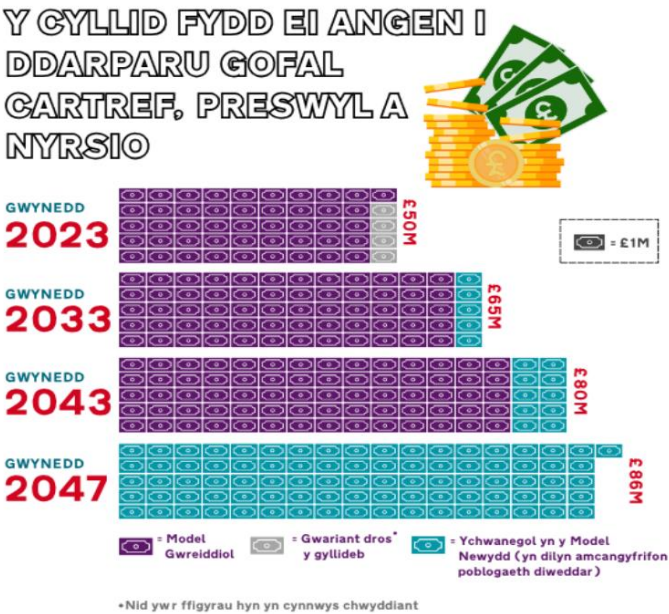

Infograffig 1: Cyfanswm rhagamcanion gweithlu fydd ei angen yn y dyfodol yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth Gwynedd sail 2018 (Model Gwreiddiol) a sail 2022 (Model Newydd).

Heriau Cyllideb:

Mae'r infograffig hon yn tynnu sylw at yr effaith mae'r newidiadau yn yr amcanestyniadau poblogaeth yn ei gael ar yr amcanestyniadau cyllid o'r model gwreiddiol.

Mae'n bwysig cofio fod costau wedi eu cyfrifo ar sail prisiau 2023-24. Mae effaith chwyddiant rhwng rŵan a 2033/2043/2047 wedi ei anwybyddu fel ein bod yn cymharu debyg wrth debyg.

Infograffig 2: Cyfanswm rhagamcanion cyllid yn seiliedig ar amcanestyniadau poblogaeth Gwynedd sail 2018 (Model Gwreiddiol) a sail 2022 (Model Newydd) ar gyfer gofal cartref, preswyl a nyrsio.

Diweddariad Dulliau Arloesol

Mae'r heriau uchod ar y sail nad oes unrhyw newid i'n dulliau gweithredu, a bod gofal a chefnogaeth yn parhau i gael ei ddarparu yn y ffyrdd traddodiadol.

Yn yr adroddiad gwreiddiol trafodwyd rhai dulliau arloesol a all gael eu defnyddio i leihau y galw ar ofal lle yn berthnasol, a cynnig opsiynau tu hwnt i ofal 'traddodiadol'. Roedd rhain yn cynnwys gwaith cymunedol, gweithio ar sail cryfder, taliadau uniongyrchol, Technoleg a Deallusrwydd Artiffisial (AI) a tai gofal ychwanegol.

Teleofal / Taliadau Uniongyrchol:

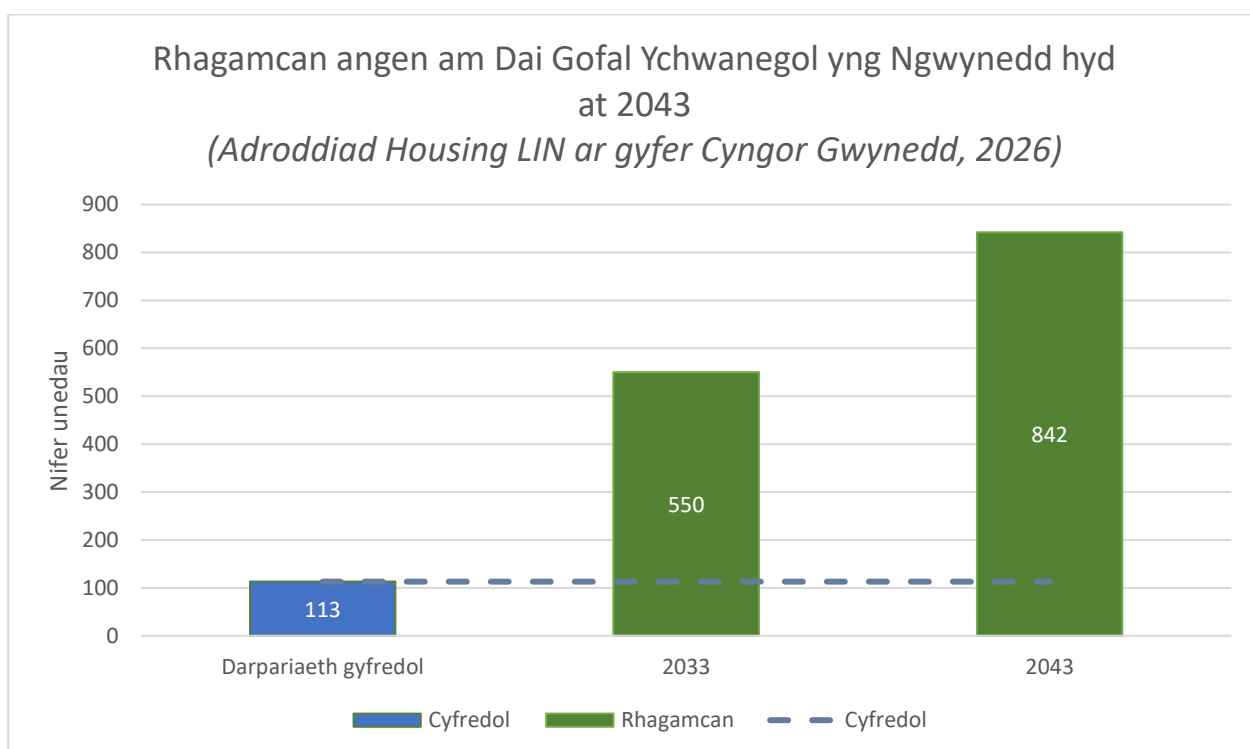
Mae'n anodd cael data ar gyfer newidiadau rhai o'r meysydd uwchben oherwydd eu bod yn anodd meintoli felly mae'r diweddariad data isod yn rhoi diweddariad ar sut mae darpariaeth Cyngor Gwynedd wedi newid dros y dair mlynedd ddiwethaf ar gyfer taliadau uniongyrchol a teleofal.

	Teleofal (Niferoedd)	Taliadau Uniongyrchol (Niferoedd)
2023	1,396	57
2026	1,485	119
% cynnydd	6%	109%

Tai Gofal Ychwanegol:

Comisiynwyd cwmni ymgynghorol i fodelu yr angen am wahanol fathau o lety gyda gofal i'r dyfodol yng nghyd destun tystiolaeth Llechen Lân, dyheadau defnyddwyr gwasanaeth a datblygiadau yn y maes yn gyffredinol. Mae'r adroddiad hwnnw yn cynnwys rhagamcan o'r angen am nifer o wahanol fathau o ddarpariaeth i'r dyfodol; yn yr adroddiad yma (Atodiad 1) canolbwyntir ar y tafluniad o'r cynnydd yn y nifer o leoedd mewn tai gofal ychwanegol gan bod hwnnw'n rhan allweddol o'r darlun Llechen Lân.

O ran y ddarpariaeth o dai gofal ychwanegol, mae'r adroddiad (Mehefin 2026) yn rhagamcanu y bydd angen cynyddu'r ddarpariaeth ar draws Gwynedd dros y blynnyddoedd nesaf fel a ganlyn:

Graff 3 – Rhagamcanion angen am Dai Gofal Ychwanegol yng Ngwynedd hyd 2043 (adroddiad Housing LIN)

Crynodeb Diweddariad Dulliau Arloesol

Dengys y data uchod fod cynnydd wedi ei wneud ers yr adroddiad llechen lan wreiddiol o ran darparu gofal a chefnogaeth mewn ffyrdd amgen. Yn ychwanegol i deleofal a thechnoleg safonol, disgwylir hefyd bydd datblygiadau technoleg a deallusrwydd artiffisial yn arwain at bobl yn cael gofal a chymorth yn fwy amserol a mewn ffyrdd amgen fydd yn golygu na fyddant yn dod mewn i'r 'system' draddodiadol. Mae'n anodd mesur effaith tebygol deallusrwydd artiffisial ar hyn o bryd.

Diweddariad Rhaglen Waith

Roedd adroddiad gwreiddiol Llechen Lân yn amlinellu rhaglen waith a oedd yn cynnwys nodau tymor byr, tymor hir a chyffredinol i'w cyflawni. Mae Atodiad 2 (Diweddariad rhaglen waith Llechen Lân 2026) yn amlinellu'r hyn sydd wedi'i gyflawni yn y rhaglen waith hwn ers cyhoeddi adroddiad Llechen Lân.

Camau nesaf

Mae'r diweddariad ar gyfer y rhaglen waith yn tynnu sylw at sawl maes a amlinellir yn cynllun gweithredu adroddiad Llechen Lân. Ond mae'r data wedi'i ddiweddarau yn awgrymu bod amcanestyniadau yn y dyfodol yn fwy eithafol nag yr oeddem wedi ei ragweld, ac mae llawer mwy o waith i'w wneud.

Mae'r adran camau nesaf o fewn yr adroddiad atodedig (atodiad 1) yn wag ar hyn o bryd. Y bwriad yw l'r Bwrdd Llechen Lan ddiweddarau y camau nesaf ar ol trafodaeth gyda'r pwyllgor craffu a'r tim arweinyddiaeth.

5. Ymgynghori

6. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

A ydych wedi cynnwys trigolion / defnyddwyr gwasanaeth? Os ddim, pryd a sut ydych yn bwriadu ymgynghori â nhw?

Nid yw aelodau o'r Cyhoedd / defnyddwyr gwasanaeth wedi'u cynnwys wrth greu'r adroddiad Llechen Lan yn benodol, gan ei fod yn adroddiad yn canolbwyntio ar ddata yn bennaf. Fodd bynnag, mae'r cyhoedd wedi bod yn rhan o brosiectau sydd wedi arwain o raglen waith Llechen Lân, e.e. ymgynghoriad ar anghenion lletya pobl hyn i'r dyfodol.

A ydych wedi ystyried cydweithio?

Cynhyrchwyd yr adroddiad hwn trwy gydweithio rhwng adrannau'r Cyngor, mae hefyd yn trafod adroddiad a gomisiynwyd gyda HousingLIN. Mae'r rhaglen waith presennol yn trafod gwaith sy'n digwydd mewn sawl adran y Cyngor, sefydliadau allanol, sefydliadau'r trydydd sector a defnyddwyr gwasanaeth.

Beth sydd wedi ei wneud neu bydd yn cael ei wneud i atal problemau rhag codi neu waethygu yn y dyfodol?

Gweithredu ar y rhaglen waith.

Sut ydych wedi ystyried yr hirdymor a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?

Prif nod yr adroddiad hwn yw cynllunio hirdymor a addasu gwasanaethau pobl hyn i fod yn gynaliadwy ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Er mwyn sicrhau integreiddio, a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyrff cyhoeddus eraill?

Fel gydag adroddiad gwreiddiol Llechen Lân, mae'r data hwn yn awgrymu bod angen newidiadau mawr. Mae'r newidiadau hyn yn ehangach na'r adran Gwasanaethau Cymdeithasol. Bydd angen mewnbwn a chydweithio gan adrannau eraill y Cyngor a sefydliadau'r sector cyhoeddus ar y rhaglen waith presennol ac yn y dyfodol.

7. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

8. Camau Nesaf

Ar ôl trafod yr adroddiad hwn gyda'r pwyllgor craffu, hoffem adborth ar unrhyw newidiadau a argymhellir i'r adroddiad. Ymhellach i hyn hoffem drafod pa gamau nesaf y dylid eu dilyn, yn gyntaf, a ddylid ailgyhoeddi'r adroddiad gyda'r data diweddaredig. Yn ail, mae angen cynllunio a chytuno ar y camau nesaf i sicrhau bod gan y Cyngor camau glir a rhaglen waith fanwl i'w ddilyn, i geisio ein galluogi i ddiwallu yr anghenion gofal a ragwelir dros yr ugain mlynedd nesaf.

Gwybodaeth Cefndir

Adroddiad gwreiddiol Llechen Lân: [Llechen Lân: gwasanaethau cymdeithasol pobol hyn i'r dyfodol](#)

Atodiadau

Atodiad 1: Adroddiad diweddariad data Llechen Lân

Atodiad 2: Diweddariad rhaglen waith Llechen Lân